

# بررسی وضعیت تحصیلی، اقتصادی و اجتماعی فرزندان شاهد در مقایسه با فرزندان غیر شاهد شهرستان ارومیه در سال ۱۳۷۹

نوریه امیرزاده<sup>۱</sup> رحیم بقایی<sup>۲</sup> جمیله امیرزاده<sup>۳</sup>

فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی  
سال دوم، شماره اول، بهار ۱۳۸۳

## چکیده

**مقدمه:** بسیاری از روانشناسان معتقدند، ریشه مشکلات، در محرومیت و رنج های حاصل از آن است. محرومیت از وجود والدین، کودک را در معرض دشواری های فراوان قرار می دهد. در همین راستا پژوهش حاضر با هدف تعیین وضعیت تحصیلی، اقتصادی و اجتماعی فرزندان شاهد در مقایسه با فرزندان غیر شاهد شهرستان ارومیه انجام گرفته است.

**مواد و روش ها:** این پژوهش یک بررسی توصیفی - تحلیلی از نوع گذشته نگر است. نمونه های مورد بررسی به صورت مبتنی بر هدف از جامعه پژوهش شاغل به تحصیل در شهرستان ارومیه در سال ۱۳۷۹ انتخاب ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه تنظیمی توسط گروه تحقیق است. این پژوهش جمعاً بر روی ۵۳۴ نفر از شاغلان به تحصیل در مقطع راهنمایی، دبیرستان و دانشگاه (راهنمایی و دبیرستان از هر گروه ۱۲۰ نفر و در دانشگاه از هر گروه ۲۷ نفر) انجام گردیده است.

**یافته ها:** نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل آماری در مقطع راهنمایی نشان می دهد که گروه گواه از نظر تحصیلی در وضعیت بهتری است، از نظر اقتصادی و اجتماعی، دو گروه با یکدیگر تفاوت معنی دار آماری نشان ندادند. در مقطع دبیرستان فقط در ترم دوم سال دوم گروه مورد، وضعیت بهتری داشت از نظر اقتصادی و اجتماعی نیز، گروه مورد از وضع بهتری نسبت به گروه گواه برخوردار بود. در مقطه دانشگاه، دو گروه مورد و گواه از نظر تحصیلی با یکدیگر تفاوت معنی دار نداشتند، از نظر اقتصادی، اجتماعی نیز فقط در تعداد اتاق های موجود در منزل و امکانات رفاهی گروه گواه از شرایط بهتری برخوردار بود، دو گروه در بقیه موارد مشابه هم بودند.

**بحث و نتیجه گیری:** با توجه به نتایج تحقیق به نظر می رسد که فرزندان شاهد در سطح ابتدائی، دبیرستان و دانشگاه از نظر میانگین و انحراف معیار نمرات با همدیگر تفاوت معنی داری نداشتند و فقط در سطح راهنمایی این تفاوت معنی دار بوده است.

<sup>۱</sup> - کارشناس ارشد و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

<sup>۲</sup> - کارشناس ارشد و عضو هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

<sup>۳</sup> - کارشناس ارشد و عضو هیئت علمی دانشکده بهداشت و پیراپزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

## مقدمه

بسیاری از روانشناسان معتقدند که ریشه اکثر مشکلات در محرومیت و رنج های حاصل از آن است. محرومیت در نتیجه ارضاء نشدن احتیاج پدید می آید، این ارضاء نشدن می تواند به دلیل عوامل بیرونی و یا درونی باشد. محرومیت بر اثر عوامل بیرونی اجتناب ناپذیر است، زیرا در محیط همیشه عواملی وجود دارد که مانع ارضاء تمام نیازهای فرد می شود، مرگ پدر نیز از آن دسته می باشد (۱).

برابر تحقیقات ۴۶٪ از خانواده هایی که سرپرستی آن ها را مادران به تنهایی عهده دار هستند در طبقات فقیر و محروم جامعه جای می گیرند، حال آنکه در مورد خانواده هایی که سرپرستی آن ها با زنان و شوهران توأم است این رقم به ۷٪ می رسد. (۲) محرومیت از وجود والدین، کودکان را در معرض انواع محرومیت ها و عوارض آن قرار می دهد، ابتلا به اختلالات رفتاری از جمله آنهاست. (۳) با توجه به این که در سال های اخیر به طور مکرر این مسئله مطرح می شود که افت تحصیلی دانش آموزان شاهد در امور تحصیلی بیشتر از سایر کودکان همسان می باشد و با علم به این که آموزش و پرورش از نیازهای اولیه و یکی از حقوق مسلم هر فردی است رفع معضلات

تحصیلی به خصوص در مورد فرزندان شاهد از اهمیت بسزایی برخوردار است، با توجه به آمار ۱۰۶ هزار نفری فرزندان شهیدای سرفراز کشورمان (۴) گروه تحقیق بر آن شد که پژوهشی را در رابطه با بررسی وضعیت تحصیلی، اقتصادی و اجتماعی فرزندان شاهد در مقایسه با فرزندان غیر شاهد در شهرستان ارومیه انجام دهد.

## موارد و روش کار

در این مطالعه که از نوع توصیفی - تحلیلی است در مقطع راهنمایی و دبیرستان از هر گروه ۱۲۰ نفر و در دانشگاه از هر گروه ۲۷ نفر با روش نمونه گیری مبتنی بر هدف مورد بررسی قرار گرفت. ( فرزندان شاهد و غیر شاهد ) جامعه هدف مدارس دخترانه و پسرانه شاهد و غیر شاهد در مناطق دوگانه آموزش و پرورش شهرستان ارومیه و دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در سال ۱۳۷۹ بود . ابزار مورد استفاده پرسشنامه تهیه شده توسط پژوهشگران می باشد از آمار توصیفی و استنباطی که شامل نمایش جدول توزیع فراوانی مطلق و نسبی آزمون  $\chi^2, t$  می باشد جهت تجزیه تحلیل یافته ها استفاده شد.

## نتایج

نشده، در رابطه با اهداف پژوهش مشخص گردید که در مقطع راهنمایی دو گروه مورد و گواه از نظر تحصیلی با یکدیگر تفاوت معنی‌دار آماری داشتند و گروه گواه از وضعیت بهتری برخوردار بود. (جدول شماره ۱) ولی از نظر اقتصادی و اجتماعی دو گروه با یکدیگر تفاوت معنی‌داری نداشتند و با یکدیگر همگون بودند.

جهت تجزیه و تحلیل آماری پرسشنامه‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شد براساس نتایج در مقطع راهنمایی، دبیرستان و دانشگاه در رابطه با سن، جنس، محل تولد، ترتیب تولد، مقاطع تحصیلی، مدت زمان تحصیل در مدرسه و دانشگاه، تحصیلات مادر، تحصیلات برادر و خواهر، تفاوتی بین دو گروه مورد و گواه دیده

جدول شماره (۱)

بررسی میانگین و انحراف معیار نمرات دانش‌آموزان دبیرستانی در دو گروه مورد و گواه بر حسب

ترم‌های تحصیلی در شهرستان ارومیه سال ۱۳۷۹

سال	میانگین و انحراف معیار	گروه
سال اول	میانگین	مورد: ۱۹/۹۵، گواه: ۱۸/۴۰
	انحراف معیار	مورد: ۲/۱۵، گواه: ۱/۳۳
	آزمون t	۸/۶۶
	سطح معنی‌دار	معنی‌دار است
سال دوم	میانگین	مورد: ۱۵/۷۳، گواه: ۱۸/۴۶
	انحراف معیار	مورد: ۲/۲۵، گواه: ۱/۰۱
	آزمون t	۷/۳۲
	سطح معنی‌دار	معنی‌دار نیست
سال سوم	میانگین	مورد: ۱۵/۴۲، گواه: ۱۸/۳۴
	انحراف معیار	مورد: ۲/۵۰، گواه: ۱/۶۷
	آزمون t	۱۰/۵۸
	سطح معنی‌دار	معنی‌دار است

در مقطع دبیرستان در سال اول، دو گروه با یکدیگر تفاوت معنی‌دار آماری نداشتند و در ترم اول سال دوم نیز دو گروه با همدیگر همگون بودند ولی در ترم دوم این تفاوت معنی‌دار و گروه مورد وضعیت بهتری داشت. در ثلث اول سال تحصیلی گروه مورد از وضعیت بهتری نسبت به گروه گواه برخوردار بود. (جدول شماره ۲).

جدول شماره (۲)

بررسی میانگین و انحراف معیار نمرات دانش‌آموزان دبیرستانی در دو گروه مورد و گواه بر حسب

ترم‌های تحصیلی در شهرستان ارومیه سال ۱۳۷۹

سال	ترم	میانگین و انحراف معیار	گروه	مورد	گواه
سال اول	ترم یک	میانگین		۱۴/۵۸	۱۴/۵۶
		انحراف معیار		۲/۲۷	۲/۰۸۳
	آزمون t		$t = ۰/۰۷$		
	سطح معنی‌دار		معنی‌دار نیست		
ترم دو	ترم دو	میانگین		۱۴/۷۷	۱۴/۹۰
		انحراف معیار		۲/۲۸۰	۲/۳۹۹
	آزمون t		$t = ۰/۰۳۸$		
	سطح معنی‌دار		معنی‌دار نیست		
سال اول	ترم یک	میانگین		۱۴/۷۹	۱۴/۷۱
		انحراف معیار		۲/۴۷۱	۲/۱۹۴
	آزمون t		$t = ۰/۰۷$		
	سطح معنی‌دار		معنی‌دار است		
ترم دو	ترم دو	میانگین		۱۵/۰۹	۱۴/۳۸
		انحراف معیار		۲/۲۶۸	۱/۸۹۸
	آزمون t		$t = ۲/۰۳$		
	سطح معنی‌دار		معنی‌دار است. گروه مورد وضعیت بهتری		
ثلث اول سال جاری تحصیلی	ثلث اول سال جاری تحصیلی	میانگین		۱۵/۱۳	۱۴/۲۵
		انحراف معیار		۲/۲۷۴	۲/۲۲۸
	آزمون t		$t = ۱/۷۶$		
	سطح معنی‌دار		معنی‌دار نیست		

در مقطع دانشگاه دو گروه از نظر تحصیلی با یکدیگر تفاوت معنی‌دار آماری نداشتند و از این نظر با همدیگر همگون بودند، از نظر اقتصادی و اجتماعی، دو گروه از هر نظر با همدیگر همگون بودند (جدول شماره ۳) فقط از نظر تعداد اتاق‌های

موجود در منزل و امکانات رفاهی گروه گواه از وضعیت بهتری برخوردار بود و تفاوت از این نظر معنی‌دار بود.

## جدول شماره (۳)

بررسی میانگین و انحراف معیار نمرات دانشجویان در دو گروه مورد و گواه برحسب ترم‌های تحصیلی در

دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، سال ۱۳۷۹

گواه	مورد	گروه	ترم تحصیلی
۱۳/۸۶۷	۱۳/۴۷۰	میانگین	۱
۱/۷۹۲	۱/۵۵۶	انحراف معیار	
$t = ۰/۸۵$		آزمون t	
معنی‌دار نیست		سطح معنی‌دار	
۱۳/۹۹۳	۱۳/۰۷۶	میانگین	۲
۱/۷۹۱	۱/۳۱۴	انحراف معیار	
$t = ۲/۰۲$		آزمون t	
معنی‌دار نیست		سطح معنی‌دار	
۱۴/۵۴۴	۱۳/۶۹۲	میانگین	۳
۱/۹۷۴	۱/۴۱۳	انحراف معیار	
$t = ۱/۶۶$		آزمون t	
معنی‌دار نیست		سطح معنی‌دار	
۱۳/۹۸۳	۱۳/۴۲۴	میانگین	۴
۱/۹۰۴	۱/۵۸۹	انحراف معیار	
$t = ۰/۸۰$		آزمون t	
معنی‌دار نیست		سطح معنی‌دار	
۱۴/۲۹۸	۱۳/۵۰۹	میانگین	۵
۱/۰۹۲	۱/۵۸۴	انحراف معیار	
$t = ۱/۳۳$		آزمون t	
معنی‌دار نیست		سطح معنی‌دار	
۱۴/۵۹۷	۱۳/۶۲۲	میانگین	۶
۱/۳۰۶	۱/۴۲۸	انحراف معیار	
$t = ۱/۵۲$		آزمون t	
معنی‌دار نیست		سطح معنی‌دار	
۱۵/۴۹۷	۱۳/۴۲۰	میانگین	۷
۱/۰۷۴	۲/۱۷۶	انحراف معیار	
$t = ۲$		آزمون t	
معنی‌دار نیست		سطح معنی‌دار	
۱۴/۷۵۰	۱۳/۵۱۷	میانگین	۸
۱/۲۵۸	۱/۶۱۱	انحراف معیار	
$t = ۱/۲۱$		آزمون t	
معنی‌دار نیست		سطح معنی‌دار	

معنی‌داری نسبت به گروه‌های دیگر دارند،

ولی هیچگونه تفاوت معنی‌دار بین عملکرد

تحصیلی سه گروه دیگر دیده نشد. (۵)

همین‌طور این یافته‌ها با یافته‌های پژوهش

انجام یافته توسط مداحی و حجاری تحت عنوان

«بررسی علل افت تحصیلی دانش‌آموزان شاهد در

## بحث و نتیجه‌گیری

نتایج به دست آمده از این تحقیق با پژوهش

مکوندی و همکاران (۱۳۷۲) منافات دارد.

یافته‌های وی نشان داد که دانش‌آموزان غیر

شاهد مدارس شاهد از نظر عملکرد برتری

مقایسه با دانش‌آموزان غیر شاهد در مقطع راهنمایی» همخوانی دارد، در این تحقیق آمده است که میانگین دروس ریاضی، علوم، زبان و قرائت فرزندان شاهد در مقطع ۳ ساله راهنمایی از فرزندان غیر شاهد پایین‌تر است (۶) در رابطه با وضعیت اقتصادی و اجتماعی، این یافته‌ها با نتایج پژوهشی تحت عنوان «بررسی مشکلات تحصیلی، اقتصادی و اجتماعی کودکان شاهد در مقایسه با کودکان غیر شاهد در مدارس شاهد ارومیه، سال ۱۳۷۳» مغایرت دارد، در این تحقیق آمده است که وضعیت اقتصادی و اجتماعی گروه مورد پایین‌تر از گروه گواه است ( $p < 0.001$ ) (۵). با توجه به فرضیه پژوهش (که وضعیت

تحصیلی، اقتصادی و اجتماعی فرزندان شاهد با فرزندان غیر شاهد متفاوت است. یافته‌های پژوهش بیانگر قبول این فرضیه در رابطه با وضعیت تحصیلی در مقطع راهنمایی بوده ولی در رابطه با وضعیت اقتصادی و اجتماعی بیانگر نقص این فرضیه است و نشان می‌دهد که فرزندان شاهد با فرزندان غیر شاهد از این لحاظ تفاوت ندارند. با توجه به اینکه در تحقیقات انجام یافته توسط پژوهشگران، دانش‌آموزان شاهد در سطح ابتدایی، دبیرستان و دانشگاه با هم دیگر تفاوت معنی‌دار است پژوهشگران پیشنهاد می‌کنند، که در این زمینه تحقیق بیشتری انجام گردد.

- رحیمی، چنگیز. مرگ بستگان تا چه اندازه باعث محرومیت در دوران کودکی می‌شود. مجله شاهد- شماره ۲۰۵، آبان ۱۳۷۰، صفحه ۳۵-۳۳

- دیوید سون، نیکلاس. «دلار جای پدر را نمی‌گیرد». مجله زن روز. ۱۳۷۰/۰۱/۳۱. ترجمه حسن نورائی بیدخت. صفحه ۱۱-۸

- استون و کوپرنیک. رانپزشکی کودکان و نوجوانان. ترجمه نصرت‌اله پورافکاری. تبریز، انتشارات ذوقی، ۱۳۶۸، ص ۳۱.

- «تعلیم و تربیت فرزندان شاهد از دیدگاه حضرت امام خمینی». روزنامه اطلاعات ۱۳۷۱/۱/۱۸. ص ۶

- امیرزاده، نوریه. «بررسی مشکلات تحصیلی، اقتصادی و اجتماعی کودکان شاهد در مقایسه با کودکان غیر شاهد در مدارس شاهد شهرستان ارومیه، سال ۱۳۷۳».

پایان نامه فوق لیسانس، تهران، دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، ۱۳۷۴. ص ب و ۷۵.

- مداحی، محمد ابراهیم. حجاری، الهه. «بررسی علل افت تحصیلی دانش‌آموزان شاهد در مقایسه با دانش‌آموزان غیر شاهد در مقطع راهنمایی». نشریه علمی خبری دانشگاه شاهد. سال اول، شماره ۴، تابستان ۱۳۷۴، ص ۳۱-۲۵

# *A Comparative Study of Educational, Economic and Social*

## *Status of Shahid's Children with Normal Students*

*N.Amirzadeh<sup>4</sup>, R.Baghaie<sup>5</sup>; A. Amirzadeh<sup>6</sup>*

Abstract:

**Introduction:** Most of the psychologists believe that most of problems and suffers are resulted from deprivations. So deprivation of present causes other problems like deprivations in child. The current study goal is to define educational economic and social status of shahid's children comparing to shahid's students in Urmia city.

**Results:** Statistical analysis showed that control group's educational status was better than that of experimental groups, but considering their social and economic status, the difference was not significant. In the high school level, only on the second term of grade two the experimental group's educational, social and economic status was better than control groups.

**Methods & Materials:** The present study is an analytic one. The samples were gathered from the students who were studying in Urmia 1379. A questionnaire was used as a data-gathering tool. The study done on 534 people who were studying in different educational levels e.g., guidance school, high school, 120 people for each group and university level (27people for each group).

**Discussion:** Considering education in the university level. The difference was not significant, but regarding their economic and social status the control group's status specially considering the number of rooms and welfare was better than the experimental groups. Considering the rest of the factors, the two groups were the same.

**Conclusion:** In order to results of this study children in primary school, high school and university didn't have difference and just in guidance school they had meaningful difference, so we suggest this problem should study.

Keywords: Educational Status, Economic and Social Status, Shahid's Children, Normal Students Shahid's School's.

---

<sup>4</sup>- Instructor of Nursing, Urmia University of Medical Sciences

<sup>5</sup>- Instructor of Nursing, Unnia University of Medical Sciences.

<sup>6</sup>- Instructor of Health, Unnia University of Medical Sc-.ences